

Høringsinnspill til Skattekommisjonens utredning NOU 2026:9 –

Veien mot et bedre og mer forutsigbart skattesystem

Om Næringsalliansen i Agder

Næringsalliansen i Agder (NIA) består av 9 næringsforeninger og representerer over 3 000 bedrifter i fylket. NIA jobber for bedre rammevilkår for næringslivet i Agder-regionen, slik at vi styrker konkurransedyktighet og lønnsomhet. Skal Agder ha levende lokalsamfunn og en sunn velferdsstat i framtida, er vi avhengig av et sterkt næringsliv.

Skattetrykket må ned dersom flere skal etablere virksomheter og beholde eierskap i Norge

NIA mener næringslivet har to hovedutfordringer i møte med dagens skattesystem i Norge:

- Skattetrykket er for høyt, samtidig som tilgangen på kapital er for dårlig. Det gir få incentiver til å etablere en bedrift i Norge, gjør det vanskelig å skalere, og gir incentiver til utflytting, samtidig som det straffer seg å komme tilbake igjen.
- Økende uforutsigbarhet i rammevilkår. Politiske skifter har de siste årene ført til hyppige skatte- og avgiftsendringer, flere ganger «over natten». Dette gjør det vanskelig for bedrifter og investorer å planlegge langsiktig, og mer risikabelt å investere i Norge.

NIA berømmer derfor initiativet til et skatteforlik. Et bredt forlik over de politiske blokkene vil gi helt nødvendig forutsigbarhet. Samtidig må et forlik også innebære en vesentlig endring av dagens skattesystem, det vil si at det samlede skattetrykket på næringslivet reduseres i så stort omfang at det faktisk gir incentiver til å starte opp, drive og bli i Norge.

For Agder handler skattedebatten ikke bare om de største formuene. Regionen har et stort innslag av små og mellomstore, familie- og lokalt eide virksomheter, der kapital, eierskap og arbeidsplasser ofte er tett knyttet sammen. NIA mener derfor et skatteforlik må vurderes ut fra om det gjør det mer attraktivt å investere, utvikle og beholde virksomheter og eierskap i Norge.

Prioriterte tiltak

NIA mener fire av Skattekommisjonens medlemmer gir en presis oppsummering av situasjonen:

Norge har en av de høyeste utbytteskattene i OECD-området, den høyeste selskapsskatten i Norden, og en særnorsk formuesskatt. Det er summen av denne eierbeskatningen som skaper utfordringer for norsk næringsliv.

Vårt høringsinnspill konsentrerer seg om kapital- og eierbeskatningen, som er det området i kommisjonens rapport som betyr mest for våre medlemmer, og der Norge avviker mest fra OECD og våre naboland. Skal norsk næringsliv, inkludert bedriftene i Agder, lykkes internasjonalt, må norske eiere ha konkurransedyktige rammevilkår.

NIA mener at:

- Den særnorske formuesskatten bør avvikles, slik at norske eiere får samme rammevilkår som utenlandske investorer i Norge.
- Om det likevel skal være formuesskatt, bør satsen ikke settes høyere enn kommisjonens laveste alternativ (0,25 pst), med nullsats for arbeidende kapital i næring.
- Utbytteskatten bør ned fra 37,8 til ca. 25 pst, på linje med OECD-snittet.
- Fritaksmetoden bør videreføres uendret, i tråd med kommisjonsflertallet, ingen innsnevring mot porteføljainvesteringer. Skjermingsfradraget bør utbetales når investeringen gjøres, i stedet for å bli trukket fra i senere utbytte.
- Exit-skatten bør avvikles, eller som minimum endres som foreslått av en samlet kommisjon. 12-årsregelen bør oppheves i tråd med mindretallets forslag.
- Selskapsskatten på 22 pst kan videreføres, men Norge må reagere raskt dersom naboland kutter ytterligere.
- Vilkårene for ansattopsjoner i gründer- og oppstartsselskaper bør forbedres vesentlig, og langt utover kommisjonens forslag om videre utredning.
- Dersom verdsettelsesrabatten på akvakulturtillatelser fjernes, bør også grunnrenteskatten på havbruk avvikles.

Formuesskatten må fjernes, sekundært ligge i helt nederste satsintervall

Formuesskatten er en særnorsk bedriftsskatt som rammer eierne uavhengig av om bedriften går med overskudd eller ei. Skatten tvinger eierne til å tappe selskapet for kapital, ta opp gjeld, eller selge seg ned (ofte til utenlandske kjøpere), og bør derfor fjernes helt. Jo mer suksessrik og verdifull bedriften er, jo sterkere blir presset på utflagging. Mer enn halvparten av de 400 største «norske» nærings- og finansformuene styres nå fra utlandet.

Dersom et skatteforlik skal ha noe betydning for norsk næringsliv, må formuesskatten i det minste reduseres til den laveste satsen (0,25) i intervallet satt av skattekommisjonen. Dette er det aller viktigste grepet et skatteforlik må levere på. Det vil være sterkt beklagelig dersom verdsettelsesrabattene fjernes og satsen legges i den høye enden av intervallet, da det i liten grad vil medføre reelle lettelser for næringslivet.

Ny Analyse har i en oversikt som Skattekommisjonen gjengir, vist at selskapene til eiere i formuesskatteposisjon i 2023 sto for 69 pst av alle ansatte og 86 pst av selskapsskatten betalt av norske privateide selskaper utenom olje- og gass. Formuesskatten rammer altså i praksis de bedriftene som bærer mest av norsk sysselsetting og skatteinntekter.

Ikke bare de store, privateide selskapene rammes. Belastningen med formuesskatt er krevende for små og mellomstore bedrifter (SMB-er), også i Agder. I motsetning til børsnoterte selskaper har unoterte SMB-er sjelden tilgang til å hente inn ny egenkapital i markedet for å dekke eiernes formuesskatt. Eierne har ofte det meste av sin formue bundet i selskapet og lite likviditet utenfor virksomheten. Der store og børsnoterte selskaper kan spre skattebyrden på en bred eierbase eller refinansiere i kapitalmarkedet, må SMB-eieren som regel dekke skatten direkte fra selskapets kontantstrøm og/eller opparbeidete kapital. Det er tilfellet selv i år uten overskudd, og også om bedriften er i en investerings- eller vekstfase der tilgang til kapital er kritisk. Dette rammer særlig gründer- og familieeide bedrifter, der presset til å prioritere utbytte fremfor investering svekker vekstevnen og kan i verste fall true videre drift.

Formuesskatten gjør det også vanskelig for små og mellomstore bedrifter, og for vekst- og gründer-selskaper, å vokse og hente kapital gjennom børsnotering. Ved notering verdsettes aksjene til markedsverdi, noe som kan skjerpe eierskatten kraftig. Samtidig gjør de nye eierne det mer krevende for de opprinnelige eierne å ta ut utbytte for å betjene skatten. Dermed bremser den norske eierbeskatningen fornuftige strukturendringer i næringslivet og svekker muligheten for å utvikle selskaper med bredt eierskap.

Dersom et skatteforlik innebærer at formuesskatten videreføres på et bestemt nivå, må den delen av selskapsverdiene som reelt sett er statens skattefordring, holdes utenfor grunnlaget. Eieren betaler inntil 37,84 prosent utbytteskatt når opparbeidet kapital tas ut av foretaket, og det samme gjelder ved realisasjon av aksjene. Denne andelen er dermed en latent skatteforpliktelse til staten, ikke eierens formue.

NIA vil, i likhet med skattekommisjonen, understreke at skattesystemet må gjøre det attraktivt ikke bare å investere i Norge, men også fra Norge. **Det er en klar ulempe at norskeide virksomheter må ha høyere avkastningskrav enn andre, ikke minst i global konkurranse.**

Store norske selskaper er ofte statlige eller utenlandskeide, mens mindre selskaper er lokalt eide, ikke minst i regioner som Agder. Dette perspektivet glemmes ofte i debatten om formuesskatt. Lokale eiere investerer i lokalsamfunnene sine fordi de er tett på, kan gi støtte på ubyråkratisk vis, og vil vise sine ansatte at lokalmiljøet betyr noe. Samtidig er det nettopp denne gruppen som må ta av egenkapitalen for å betale formuesskatten. Resultatet blir ofte at selskapet selges til utenlandske eiere når det har vokst seg stort nok. **Staten bør være like opptatt av lokalt eierskap som av utenlandske investeringer.**

Utbytteskattesatsen må betydelig ned

Som Skattekommisjonen beskriver, har marginalskatten på utbytte (inkludert selskapsskatt) økt fra 28 pst til 51,5 pst siden skattereformen i 1992. Kommisjonen foreslår å holde skattesatsen på aksjeinntekter uendret på 37,8 pst, og prioriterer i stedet lettelser i formuesskatten. NIA mener dette ikke er tilstrekkelig.

Avstanden mellom norsk og utenlandsk eierskatt er blitt for stor, og en reduksjon i utbytteskatten til OECD-nivå (ca. 25 pst) bør inngå i et helhetlig forlik. NIA mener forskjellen i eierbeskatning mellom norske og utenlandske investorer er blitt for stor til å være konkurransemessig uproblematisk.

Støtter kommisjonens syn på selskapsskatt

Kommisjonen anbefaler å holde selskapsskatten på 22 pst uendret. NIA støtter dette dersom formuesskatten avvikes eller settes til helt nederste sats i kommisjonens foreslåtte intervall. Støtten til kommisjonens forslag om nivå på selskapsskatt er dermed med forbeholdet om at Norge må følge utviklingen hos naboland tett og være forberedt på å reagere raskt dersom andre land reduserer sin selskapsskatt ytterligere.

Støtter flertall om fritaksmetode og skjermingsrente

Kommisjonens flertall anbefaler ingen innsnevring av fritaksmetoden mot porteføljeinvesteringer. Det støtter NIA.

Et mindretall på tre medlemmer i kommisjonen ønsker likevel å utrede en slik avgrensning. NIA vil på det sterkeste fraråde dette. Fritaksmetoden er stabil og internasjonalt utbredt, og en **innsnevring vil skape usikkerhet for norske investorer og gjøre det mindre attraktivt å investere gjennom norske selskapsstrukturer.**

Skjermingsrenten er den delen av avkastningen på en aksjeinvestering som ikke ekstrabeskattes. Dette regnes som «risikofri» avkastning, altså det man uansett kunne fått ved å plassere pengene trygt, for eksempel i statsobligasjoner. Alt utover dette beskattes som vanlig utbytte.

I dag er skjermingsrenten satt lavere enn den reelle risikofrie renten, slik at også helt vanlig, risikofri avkastning ender opp med å bli ekstrabeskattet. **NIA støtter derfor kommisjonens forslag om å knytte skjermingsrenten til renten på tiårige statsobligasjoner, slik at den bedre reflekterer den faktiske risikofrie renten.**

Selv med denne endringen vil skattesystemet oppmuntre til å spare i rentepapirer fremfor aksjer. Renteinntekter skal fortsatt beskattes med 22 pst, mens skjermingsrenten på aksjer ofte gir lavere avkastning enn man kan få i obligasjonsmarkedet. Hele skjevheten rettes altså ikke opp med kommisjonens forslag.

NIA foreslår at skjermingsfradraget heller kan utbetales allerede når investeringen gjøres, i stedet for å bli trukket fra i senere utbytte. Dette vil være provenynøytralt, men gi investoren en umiddelbar trygghet.

Haster med fjerning eller kutt i exit-skatten

Utflyttingsskatten har vært svært uheldig for norsk næringsliv. Den evner å både stenge folk «ute» og «inne» samtidig. Investorer og bedriftseiere flyttet ut av landet før skatten ble innført. En del gründere velger å flytte

før selskapene blir for verdifulle. Andre igjen blir igjen i Norge og opplever at skatten er et stort hinder for skalering internasjonalt.

En samlet kommisjon støtter å redusere avdragssatsen på utdelt utbytte etter flytting fra 70 pst til dagens ordinære utbytteskattesats, som i dag er 37,84 pst, samt å innføre unntak for personer med midlertidig botid. Siden avdragssatsen er knyttet til den ordinære utbytteskatten, må det da innebære at den faller ytterligere dersom forslaget om å redusere utbytteskatten til OECD-nivå (ca. 25 pst) blir vedtatt.

NIA støtter mindretallets forslag om å oppheve 12-årsregelen, slik at skatt på urealiserte verdier ikke lenger utløses, på samme måte som for bosatte i Norge. Det bør ikke være et hardere skatteregime for utflyttere enn for dem som blir igjen i Norge.

Må heve ambisjonene for oppstart og vekst, og opsjonsbeskatning

Et viktig mål med et skatteforlik må være å gjøre Norge mer attraktivt å investere og etablere seg i. Det skaper både nye arbeidsplasser og skatteinntekter. Ifølge NHOs rapport, «Norsk konkurransekraft – Veien til vekst» (2005), er norske vekstselskaper mindre verdt enn de i andre nordiske land. De klarer ikke hente like mye risikokapital som selskaper i resten av Skandinavia. I første halvår 2025 ble det ifølge Norsk Venturekapitalforening investert fjorten ganger så mye i svenske gründerselskaper som i norske.

Det må med andre ord gjøres en jobb for å øke gründerskap, privat eierskap og antallet norske selskaper i vekst, inkludert i Agder. Skattekommisjonens foreslåtte tiltak er ikke nok til å få til et virkelig løft, og bør derfor forsterkes.

NIA mener det er på tide å gjøre en kraftig forbedring av opsjonsskatteordningen. Kommisjonen foreslår å utvide ordningen, og det er positivt. Det holder imidlertid ikke å legge den tettere til svensk modell. Ambisjonene bør være å gjøre den bedre enn den svenske modellen, slik at det blir et reelt incentiv for å etablere seg og vokse i Norge.

NIA støtter derfor kommisjonens forslag om å erstatte særordningen med en mer generell ordning hvor beskatningen skjer etter at aksjene er realiserte. En slik utredning bør iverksettes snarest, da det vil hjelpe gründere og oppstartsselskaper og være en forenkling.

NIA merker seg også at kommisjonens forslag er helt uten incentiver til omstilling eller nye, grønne etableringer. Dersom næringslivet skal bidra til at Norge skal nå klimamålene, er skattesystemet nødt til å bidra til å gjøre det mulig.

Forsiktig med grunnlagsutvidelser

Kommisjonen mener det er behov for å utrede realisasjonsbeskatning ved arv eller gaveoverføring av næringsformue til stiftelser og andre upersonlige skattytere.

NIA vil sterkt fraråde dette. I Sverige og Danmark har eierstiftelser gjort det mulig å bygge globale industrikonsern som forblir på nasjonale hender over generasjoner. Skal Norge lykkes med dette, bør vi stimulere til denne eierformen, ikke skattlegge den strengere.

NIA advarer også mot at reduserte skattesatser brukes som forhandlingskort mot nye grunnlagsutvidelser som denne. Erfaringen er at grunnlagsutvidelser blir stående, mens satsreduksjoner lett reverseres på et senere tidspunkt.

Momsøkning slår verst ut for de med lavest marginer

Skattekommisjonen foreslår å heve den lave momssatsen på overnatting og persontransport fra 12 pst til 15 pst. Forslaget er anslått å gi staten cirka 1,3 mrd. i økte inntekter. Kommisjonen åpner også for en sats på 25 pst om man i et skatteforlik ønsker å prioritere større kutt i andre skatter.

NIA vil advare mot en slik utvikling. Store deler av reiselivsnæringen, også i Agder, er prissensitiv og har lave marginer. I en sesongsensitiv bransje er det bare i høysesonger en slik avgiftsøkning kan sendes videre til kundene. I andre tider vil økningen presse bunnlinjen.

NIA støtter forslaget om å innføre avgifts- og registreringsplikt for plattformer som formidler korttidsutleie av fast eiendom. Det vil bidra til mer like konkurransevilkår mellom tradisjonelle overnattingsbedrifter og plattformer for private utleiere.

Grunnrenteskatten for havbruk bør avvikles eller verdsettelsesrabatten beholdes

Kommisjonen foreslår å fjerne verdsettelsesrabatten på 75 prosent for akvakulturtillatelser. NIA har forståelse for nøytralitetshensynet bak forslaget, men understreker at det vil forsterke behovet for å avvikle grunnrenteskatten og sette formuesskattesatsen lavest mulig. Det er de mindre, ikke-børsnoterte oppdrettsselskapene som rammes, noe som gir insentiv til salg, for eksempel til utenlandske aktører.

NIA mener grunnrenteskatten på havbruk ikke oppfyller kommisjonens egne kriterier for en slik skatt da den ble innført i 2023, at den innføres tidlig, før grunnrenten er kapitalisert, og at det er symmetri mellom statens andel av oppside og nedside, med rimelig behandling av historiske investeringer. Havbruk er dessuten en matproduserende næring, ikke en ressursrentenæring på linje med olje og gass.

Konklusjon

En eier- og kapitalbeskatning på linje med konkurrentlandenes vil trolig bidra til økt verdiskaping, til at investorer og bedriftseiere flytter hjem, og til at gründere velger å bygge selskapene sine i Norge fremfor i utlandet. Et selskap som blir stort i Norge, betaler selskapsskatt, arbeidsgiveravgift og skatt på lønn fra sine ansatte i tiår fremover. Lavere eierskatt bør derfor forstås som en investering i fremtidige skatteinntekter.

NIA vil understreke at finansieringen ikke bør hentes inn gjennom nye grunnlagsutvidelser rettet mot norsk eierskap, slik kommisjonen dels legger opp til. Det vil undergrave hele hensikten med reformen.

Norge trenger at flere selskaper starter opp og vokser seg store internasjonalt, slik vi har sett i de øvrige nordiske landene. I dag har Norge bare to av Nordens tretti største selskaper. Det mangler ikke på ideer, men selskapene flytter ut.

Norge har utviklet færre store vekstselskaper enn våre nordiske naboland. Det understreker behovet for rammevilkår som gjør det attraktivt å etablere, skalere og beholde eierskap i Norge.

Arbeidet med et skatteforlik bør derfor innrettes mot ett tydelig mål: Norge skal ha flere sterke vekstselskaper, med rammevilkår som gjør norsk eierskap mulig.

Med vennlig hilsen,

Næringsalliansen i Agder

Ingrid Michalsen

Adm dir, Næringsforeningen i Kristiansandsregionen

Medlemmene i Næringsalliansen er:

Arendal Næringsforening, Vennesla Næringsforening, Grimstad Næringsforening, Lindesnes industri og næring, Østregionen Næringsforening, Setesdal Næringsforening, Sørlandsparken Næringsforening, Lister Næringsforening og Næringsforeningen i Kristiansandsregionen